

Vlaamse investeringen in
buitenschoolse opvang en activiteiten
zijn nodig

Gezinsbond

vvsg Vereniging van
Vlaamse Steden
en Gemeenten

De afgelopen jaren hebben de Vereniging voor Vlaamse Steden en Gemeenten (VVS), het Vlaams Welzijnsverbond en de Gezinsbond meermaals gewezen op het belang van de ambitieuze doelstellingen van het decreet BOA (organisatie van Buitenschoolse Opvang en afstemming met Activiteiten) en op het tekort aan middelen om deze te realiseren. Samen met vele andere stakeholders schreven we hierover de Vlaamse regering meermaals aan.

Omdat de tijd dringt, gingen we zelf aan de slag om te berekenen wat de kostprijs zou zijn van een behoeftedekkend aanbod van kwaliteitsvolle en betaalbare buitenschoolse kinderopvang en activiteiten. Daarbij gaan we uit van een aantal assumpties over het gebruik en de kostprijs van het basisaanbod. We houden hierbij nog geen rekening met extra kosten voor de opvang van kinderen met specifieke ondersteuningsnoden of kinderen uit kwetsbare gezinnen, omdat we hiervoor onvoldoende informatie hebben om de kostprijs te simuleren. Dit betekent allerminst dat dit niet belangrijk is voor de realisatie van het decreet, integendeel. De berekeningen in deze nota zijn een eerste, minimale simulatie. We hopen dat verder wetenschappelijk onderzoek onze proactieve berekeningen zal aanvullen. Met onze voorzet willen we vooral duidelijk maken dat de realisatie van dit decreet bijkomende middelen vraagt en dat de Vlaamse regering hiermee rekening dient te houden bij de begrotingsopmaak.

Elk kind heeft recht op een gevarieerd aanbod van opvang en activiteiten, op maat van elk kind.¹

Zo'n uitdagend en gevarieerd aanbod ontwikkelen (vanuit de regiefunctie) en organiseren op maat van elk kind kost geld. De Vlaamse Regering moet daarom **voldoende financiële middelen** vrijmaken zodat lokale besturen samen met de lokale partners dat recht kunnen realiseren.

De Vlaamse investeringen moeten zorgen voor:

- opvang met een voldoende grote capaciteit, met een plaats voor alle kleuters en lagere schoolkinderen met een opvangbehoefte, zowel voor als na school en in vakantieperioden, en dat in alle Vlaamse steden gemeenten,
- opvang die kwaliteitsvol en toegankelijk is en bijdraagt aan het recht van kinderen om deel te nemen aan een gevarieerd aanbod van activiteiten op maat van elk kind,
- opvang die kansen geeft aan ouders om te gaan werken, te solliciteren, een opleiding te volgen,
- opvang die betaalbaar is zodat hij toegankelijk is voor alle ouders en kinderen die er nood aan hebben.

¹ Dit is de ambitie van het decreet buitenschoolse opvang en afstemming met buitenschoolse activiteiten.

Huidig buitenschools opvanglandschap

Vandaag bestaat er in Vlaanderen al een aanbod aan buitenschoolse kinderopvang. Opgroeien financierde in 2022 48.081 plaatsen in de kleuteropvang met kwaliteitslabel verspreid over 246 Vlaamse steden en gemeenten.

- Dat zijn amper 6 plaatsen per 100 kinderen tussen 2 en 12 jaar (op 31/12/2022 waren er afgerond 798.000 kinderen tussen 2 en 12 jaar).
- Het gaat om een investering van zo'n 100 miljoen euro.

Die opvangplaatsen zijn niet evenredig verdeeld over Vlaanderen. In bepaalde steden en gemeenten zijn er meer en in andere minder gesubsidieerde opvangplaatsen in verhouding tot het aantal kinderen op het grondgebied.

Naast kleuteropvang met kwaliteitslabel bestaan er nog heel wat waardevolle lokale initiatieven die buitenschoolse opvang aanbieden of een opvangfunctie vervullen, denk aan bv. de opvang op school. Die lokale initiatieven worden gedragen door het lokale bestuur, vrijwilligers, ouders, scholen, buurtwerkingen, enz.

“In de buitenschoolse opvang hielp de begeleiding mij. Ik heb hier mijn talenten kunnen ontdekken en ontwikkelen en ben blij dat ik datgene dat zij me geleerd hebben, nu nog steeds toepas en dat ik me rustig kan houden in bepaalde situaties.

Getuigenis van een kind in de kinderwerking buurtwerk 't Lampeke

Decreet BOA hervormt het opvanglandschap

De goedkeuring van het decreet BOA in 2019 was het startschot voor een grondige hervorming van het Vlaamse opvanglandschap.

- Lokale besturen kregen de regie over de buitenschoolse opvang en afstemming van de buitenschoolse activiteiten op hun grondgebied.
- Lokale besturen moeten samen met lokale actoren een BOA-beleid uitstippelen, op maat van de eigen context en rekening houdend met de behoeften van kinderen en gezinnen in de gemeente.
- Samen met lokale actoren, moeten lokale besturen een geïntegreerd aanbod van opvang en activiteiten ontwikkelen op maat van alle kinderen en gezinnen. Kinderen krijgen zo ontplooiings- en ontwikkelkansen; ouders krijgen de gelegenheid om werk, opleiding en gezin te combineren; en het aanbod moet toegankelijk en betaalbaar zijn voor iedereen.

- Het decreet vraagt bijzondere aandacht voor kleuteropvang, de opvang van kinderen uit kwetsbare gezinnen en kinderen met een specifieke zorgbehoefte en het multifunctioneel gebruik van infrastructuur.
- Lokale besturen zijn vanaf 1/1/2026 verantwoordelijk voor de financiering van het lokale buitenschoolse opvangaanbod. Vanaf dan stopt Opgroeien met het rechtstreeks subsidiëren van buitenschoolse opvangorganisatoren. De huidige (ongelijk verdeelde) subsidiepot van Opgroeien wordt daarvoor herverdeeld over alle Vlaamse steden en gemeenten op basis van het aantal kinderen in de gemeente.

Nieuw subsidiemechanisme niet zonder gevolgen

Vanaf 1 januari 2026 financieren de lokale besturen het aanbod BOA op hun grondgebied. Ze krijgen daarvoor een subsidie van de Vlaamse overheid. Daarvoor herverdeelt de Vlaamse Regering de huidige subsidies voor buitenschoolse kinderopvang (100 miljoen euro) over de lokale besturen. Dat op basis van het aantal kinderen dat woont in de gemeente enerzijds en er naar school gaat anderzijds. Die herverdeling betekent voor heel wat lokale besturen een besparing op de middelen van buitenschoolse kinderopvang op het grondgebied van hun gemeente.

“De verwachtingen zijn vanaf 2026 veel hoger, het subsidiebedrag veel lager. Een uitdagend en gevarieerd aanbod voor buitenschoolse opvang en activiteiten ontwikkelen en effectief implementeren kost geld.

Wim Dries, burgemeester Genk

- Meer dan de helft van de lokale besturen waar vandaag al gesubsidieerde opvang is, verliest een deel van die subsidies.
- Een derde van alle lokale besturen **verliest minstens 40 procent van de huidige subsidies** voor buitenschoolse opvang in de gemeente.
- Het decreet gaat uit van een samenwerking tussen verschillende sectoren (buitenschoolse kinderopvang, onderwijs, vrijetijd, sport, jeugd, enz.), terwijl tot nu toe enkel vanuit de buitenschoolse kinderopvang middelen geïnvesteerd zijn in het decreet.
- Het decreet BOA geeft **nieuwe opdrachten** aan de lokale besturen (o.a. de regie-opdracht, afstemming realiseren tussen opvang en buitenschoolse activiteiten, bijzondere aandacht voor kwetsbare kinderen en kinderen met een zorgbehoefte). **Maar, en dat is een groot probleem, zonder daar voldoende middelen tegenover te stellen.**

“Voor een scholenstad als Sint-Niklaas is buitenschoolse opvang een essentiële dienstverlening. Het verlies aan financiële middelen en de onzekerheid die er is over de uitvoering van het decreet, zorgt dat de ongerustheid niet enkel bij het lokale bestuur, maar ook bij alle ouders en scholen toeneemt.”

Maxime Callaert, schepen voor wonen, kinderopvang, opvoeding en onderwijs Sint-Niklaas

Het spreekt voor zich dat de gevolgen van die hervorming ingrijpend zijn voor het huidige én het toekomstige buitenschoolse opvangaanbod. En voor de vrijetijdskansen van schoolgaande kinderen in Vlaamse steden en gemeenten.

- Steden en gemeenten waar de kleuteropvang met kwaliteitslabel sterk uitgebouwd is, staan onder druk omdat hun subsidies vanaf 1 januari 2026 ingeperkt worden en onvoldoende zijn om de bestaande kwaliteitsvolle werking verder te zetten.
- De gevolgen voor de ouders, kinderen en de bestaande opvanginitiatieven zullen ingrijpend zijn. 4 op 5 lokale besturen vreest voor een kleiner en duurder aanbod (bv. door de openingsuren en -momenten te beperken).² Dit staat haaks op de doelstellingen van het decreet BOA.
- Goed draaiende, kwaliteitsvolle opvanginitiatieven die al jaren bestaan, moeten onder druk van de Vlaamse besparingen noodgedwongen hun werking afbouwen, medewerkers ontslaan, kinderen en ouders een opvangplaats moeten weigeren, enz.

“Door het gebrek aan rechtszekerheid in de toekomst, kunnen we onvoldoende zekerheden bieden aan de kinderen en hun ouders, maar ook aan de medewerkers die dagelijks instaan voor de kwaliteitsvolle opvang. En dit terwijl hun werk zo waardevol is voor zoveel gezinnen.

Jan Vansteelandt, directeur vzw Paideia, BKO Kakelbont Brugge

² Bevraging door de VVSG bij haar leden in augustus 2023.

Wat kost de uitvoering van het decreet BOA echt?

Voor iedereen die betrokken is bij de organisatie en de regie van de buitenschoolse opvang en activiteiten is het duidelijk dat we de ambities van het decreet niet kunnen waarmaken met het huidige budget. Maar hoeveel kost het om de ambities en opdrachten in het decreet uit te kunnen voeren? Dat is tot nu toe nog niet berekend.³

Daarom simuleerden we op basis van een aantal aannames het waarschijnlijke kostenplaatje. Deze berekeningen⁴ zijn uiteraard voor discussie vatbaar. Het belangrijkste is dat we de grootteorde van het budget willen becijferen **om aan de – huidige en volgende – Vlaamse Regering duidelijk te maken welk bedrag nodig is om de opdrachten die zij aan de lokale overheden toewijst, uit te voeren.**

Voor de berekeningen maakten we de volgende aannames:

- 70% van de kleuters en 60% van de lagere schoolkinderen heeft een opvangbehoefte.
- We weten dat heel wat kinderen niet dagelijks naar de opvang komen. Daarom veronderstellen we dat elke plaats in de opvang door 4 verschillende kinderen wordt gebruikt.
- We werken met 1 begeleider voor 18 kleuters en 1 begeleider voor 25 lagere schoolkinderen. In de praktijk varieert deze ratio sterk, afhankelijk van de doelgroep, de leeftijd, de pedagogische visie en bijkomende ondersteuningsnoden.
- We vertrekken van de huidige situatie, waarin gekwalificeerde begeleiders vaak tewerkgesteld zijn met halftijdse contracten.
- De loonkosten van de kinderbegeleiders bedragen 60% van de totale exploitatiekost. De resterende 40% van de exploitatiekost dient voor o.a. de loonkost van de coördinator, ondersteunende medewerkers, infrastructuurkosten.
- We gaan uit van opvang voor de schooluren vanaf 7.00 u tot de start van de schooldag, en vanaf het einde van de schooldag tot 18.30 u. In schoolvakanties is de opvang open tussen 7.00 u en 18.30 u.
- We houden rekening met een ouderbijdrage van 1 euro per begonnen half uur.
- We houden geen rekening met kortingen voor bv. broers en zussen in de opvang, sociaal tarief.

Concreet leren we uit onze simulaties het volgende.

Voor de opvang van kleuters

Kleuters hebben andere opvangbehoeften dan lagere schoolkinderen. Kleuters hebben nood aan een warm en veilig nest. Om die reden houdt het decreet BOA vast aan een erkenning voor opvang die zich prioritair richt op kleuters en voldoet aan specifieke kwaliteitsvoorwaarden (o.a. naar de begeleider-kindratio, de competenties van de kinder-begeleiders, de coaching en begeleiding van de medewerkers, enz.).

De subsidies moeten ervoor zorgen dat **elke kleuter met een opvangbehoefte terecht kan in een kwaliteitsvol aanbod** (kleuteropvang met kwaliteitslabel of vergelijkbaar).⁵

³ Het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin voert in 2024 een verkennend onderzoek naar de kostprijs en de budgetten voor buitenschoolse opvang en activiteiten in Vlaamse steden en gemeenten. Op dit moment (maart 2024) zijn er nog geen onderzoeksresultaten beschikbaar.

⁴ De achterliggende berekeningen stellen we op vraag ter beschikking. Richt je hiervoor tot rika.verpoorten@vwsj.be.

Om dat te realiseren in alle Vlaamse steden en gemeenten schatten we **dat een budget van minstens 128 miljoen euro per jaar nodig is**. Dit komt overeen met een subsidie van 551 euro per kleuter per jaar.

Voor de opvang van lagere schoolkinderen

Ook heel wat lagere schoolkinderen hebben nood aan kwaliteitsvolle buitenschoolse opvang. Dat betekent leuke activiteiten, spelen met vrienden, kinderbegeleiders die aandacht hebben voor hun noden en daarop inspelen, enz.⁶ De begeleider-kindratio moet ervoor zorgen dat begeleiders zowel individuele aandacht kunnen besteden aan elk kind, als aandacht hebben voor de hele groep. Uit het onderzoek van VBJK (2014) blijkt dat ‘in voorzieningen met minder kinderen per begeleider, kinderen meer positieve ervaringen opdoen’.

Door de andere behoeften van lagere schoolkinderen, schatten we dat de begeleider-kindratio anders kan zijn dan die voor kleuters (1 begeleider voor 25 kinderen). We verwachten dat elk lagere schoolkind met een opvangbehoefte in dit type opvang terecht kan. Door de afstemming met het vrijetijdsaanbod schatten we dat, in vergelijking met kleuter, iets minder lagere schoolkinderen nood zullen hebben aan opvang.

Om dat te realiseren in alle Vlaamse steden en gemeenten schatten we **dat een budget van minstens 206 miljoen euro per jaar nodig is**. Dit komt overeen met een subsidie van 406 euro per kind per jaar.

Voor het subsidiëren van de opvang van kleuters en lagere schoolkinderen samen spreken we dan over een budget van 334 miljoen euro per jaar (452 euro per kind per jaar). Vandaag investeert de Vlaamse overheid ongeveer 100 miljoen euro per jaar – of slechts 111 euro per kind⁷ – in buitenschoolse opvang. **Minstens een verdrievoudiging van het budget voor BOA is dus nodig om de doelstellingen van het decreet in de praktijk te brengen.** En dan houden we nog geen rekening met de bijkomende kosten voor de opvang van kinderen uit kwetsbare gezinnen en kinderen met een specifieke zorgbehoefte.

⁶ Zie onderzoek VBJK, 2014, *Schoolkinderen over hun opvang. Wat leren ze ons over kwaliteit?*

⁷ Opgroeien (23/05/2022). *Nieuwsbrief Uitrol decreet buitenschoolse opvang en activiteiten voor lokale besturen.*

Voor inclusieve opvang en de opvang van kinderen in kwetsbare gezinnen

Het decreet BOA legt extra nadruk op de opvang van kinderen met een zorgbehoefte en kinderen die opgroeien in een kwetsbare gezinssituatie. De opvangnoden en -behoeften van deze kinderen zijn anders.

“Wij proberen ons kind met Downsyndroom op dezelfde manier op dezelfde plaatsen te laten opvangen als onze andere kinderen, maar dat wordt elk jaar moeilijker (geen ervaring met zorg, te weinig medewerkers om te begeleiden...).

Getuigenis van een ouder

Inclusieve kinderopvang, voor kinderen met een zorgbehoefte, werkt bijvoorbeeld met kleinere opvanggroepen, meer begeleiders (hogere begeleider-kind ratio), begeleiders met een specifiek profiel, extra pedagogische ondersteuning, enz. (getuigenis). De kostprijs van dit soort opvang is aanzienlijk hoger. Tot en met 2021 bedroeg de subsidie voor dit type opvang ongeveer 5.145 euro per jaar per plaats.⁸ Minstens een vergelijkbaar bedrag per plaats is nodig om ook na 2026 inclusieve opvang te realiseren.

Voor kwetsbare gezinnen zijn andere ingrepen nodig. Denk aan bijvoorbeeld een sociaal tarief (lagere ouderbijdragen), het beperken van de bijkomende kosten voor vervoer, werken met kortingen, open inschrijvingsaanbod, voorbehouden plaatsen, samenwerking met brugfiguren of een outreachende werking voor toeleiding naar het opvangaanbod.

De BOA-subsidie moet voldoende hoog zijn zodat lokale besturen echt handvaten krijgen om aan de slag te gaan met de opvang van kinderen met een zorgbehoefte en kinderen uit kwetsbare gezinnen.

⁸ Tot 2021: basissubsidie voor een gewone opvangplaats + subsidie voor structurele inclusieve opvang per plaats

Oproep

Investeren in buitenschoolse opvang en activiteiten, dat is investeren in de toekomstkansen van kinderen, in de tewerkstelling en maatschappelijke integratie van hun ouders, en op die manier ook in de welvaart en het welzijn van de hele samenleving. **Het is duidelijk dat veel meer financiële middelen nodig zijn om de doelstellingen van het decreet BOA te realiseren. We verwachten dat de volgende Vlaamse Regering daar echt werk van maakt.** Enkel zo kan de Vlaamse Regering samen met de lokale besturen en met de lokale partners een kwaliteitsvol opvangaanbod, vol met rijke vrijetijdskansen, garanderen voor alle kinderen in de Vlaamse steden en gemeenten.

Gezinsbond

vvsg Vereniging van
Vlaamse Steden
en Gemeenten

